

Glazbeni instrumenti za djecu predškolske dobi

Keder Valenta, Zvezdana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:073432>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-26**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ZVJEZDANA KEDER VALENTA

**GLAZBENI INSTRUMENTI ZA DJECU
PREDŠKOLSKE DOBI**

ZAVRŠNI RAD

Pula, srpanj 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ZVJEZDANA KEDER VALENTA

**GLAZBENI INSTRUMENTI ZA DJECU
PREDŠKOLSKE DOBI**

ZAVRŠNI RAD

JMBAG: 0303062247, izvanredni student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Predmet: Metodika glazbene kulture

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Znanost o umjetnosti

Znanstvena grana: Muzikologija i etnomuzikologija

Mentor: doc. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin

Pula, srpanj 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Zvezdana Keder Valenta, kandidat za prvostupnika Preddiplomskog stručnog studija Predškolski odgoj, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 26. lipnja 2018. godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, Zvezdana Keder Valenta dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Glazbeni instrumenti za djecu predškolske dobi“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 26. lipnja 2018. godine

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. UTJECAJ GLAZBE NA DJECU.....	2
2. GLAZBENI INSTRUMENTI I NJIHOVA PODJELA.....	4
2.1. ORFFOV GLAZBENI INSTRUMENTARIJ.....	5
2.1.1. Melodijske udaraljke	7
2.1.1.1. Zvončić	7
2.1.1.2. Metalofon	7
2.1.1.3. Ksilofon.....	8
2.1.2. Ritmičke udaraljke.....	8
2.1.2.1. Štapići	8
2.1.2.2. Mali bubanj	9
2.1.2.3. Timpani.....	9
2.1.2.4. Triangl.....	10
2.1.2.5. Činele.....	10
2.1.2.6. Zvečke	11
2.1.2.7. Tamburin.....	11
2.1.2.8. Praporci.....	12
2.1.2.9. Kastanjete.....	12
2.1.2.10. Gong.....	13
3. ULOGA ODGOJITELJA U STVARANJU GLAZBENOG STVARALAŠTVA GLAZBENIM INSTRUMENTIMA.....	14
3.1. POTICANJE DJEČJEG GLAZBENOG STVARALAŠTVA GLAZBENIM INSTRUMENTIMA.....	16
4. AKTIVNOST U DJEČJEM VRTIĆU 101 DALMATINAC, NOVA VAS.....	18
4.1. STRUKTURA AKTIVNOSTI.....	22
4.2. REALIZACIJA AKTIVNOSTI.....	23

5. ZAKLJUČAK.....	31
6. LITERATURA.....	32
7. POPIS SLIKA.....	33
8. SAŽETAK.....	35
9. SUMMARY.....	36

1. UVOD

Glazbena umjetnost je jezik kojim se izražava ne samo estetska, već i etička dimenzija, koja osigurava intelektualnu stimulaciju, povećava socijalnu interakciju i suradnju, potiče osjećaje i afirmira emocionalno i duhovno ispunjenje neovisno o tome kojoj kulturnoj skupini čovjek pripada.

Prema Joži Požgaju za pozitivnu dječju sklonost stvaranju vlastitih melodija potrebna je pedagoška pomoć, odnosno pomoć odgojitelja koji će smislenim i sistematskim postupkom razvijati sposobnost glazbenog izražavanja. Požgaj tvrdi kako stvaralaštvo učenike može naučiti cijeniti glazbeno umjetničko djelo jer „nitko neće više cijeniti djela velikih majstora nego učenik koji je spoznao tjesne granice vlastitih stvaralačkih sposobnosti“. (Požgaj, 1950: 84, 185)

Djeca zapravo nasljeđuju osnove za glazbene sposobnosti, a odgojiteljeva uloga je da dječje predispozicije za glazbu njeguje i razvija raznim glazbenim aktivnostima. Poticanje dječjeg glazbenog stvaralaštva trebalo bi biti nenametljivo, a stvaranje zabavno i zanimljivo kako bi se djeca osjećala dobro i uživala.

1.1. UTJECAJ GLAZBE NA DJECU

Od rođenja dijete istražuje i reagira na zvukove. Od "zvečkica" kojima stvara zvukove do igranja s kuhinjskim posuđem dijete stvara zvuk. To su njegovi prvi doticaji s glazbenim stvaralaštvom. Roditelji tu imaju važnu ulogu jer trebaju djetetu dopustiti da samo isprobava zvukove i igrom zavoli glazbu. Svako dijete voli "šuškalice", "zvečkice" i ostale "zvučne" instrumente, a roditelji mogu dublje probuditi dječju znatiželju i interes izrađujući instrumente. (Ljubetić, 2012)

Također, odgojitelji u vrtiću preuzimaju ulogu u upoznavanju djeteta s glazbom. Najvažnije je pustiti dijete da se samo igra, da pokazuje interes za glazbu, treba ga upoznati s instrumentima, odgovoriti na sva njegova pitanja, probuditi maštu, potaknuti znatiželju. Treba reagirati na sve njegove potrebe i interese i omogućiti mu sve potrebne materijale za sviranje ili ga ohrabriti i poticati na pjevanje ili plesanje. (Ljubetić, 2012).

Polazište muziciranja je tjelesni pokret, aktivnosti kao što su pljeskanje, pucketanje prstima, lupkanje nogama te svi oblici improvizacije, a u prirodne instrumente ubrajaju se zvečke, bubnjeve i slične udaraljke. (Rojko, 2012).

Tijekom slušanja glazbe, djeca se mogu kretati, odgojitelji im pokazuju aplikacije, mogu se likovno izražavati (za vrijeme i nakon slušanja). Odgojitelji izbjegavaju analitičko slušanje glazbe s djecom, no neka pitanja o glazbi mogu postaviti (npr. što su čuli, ali paze da im ne kažu naslov skladbe). Već kod prvog slušanja djeca mogu čuti karakter glazbe, tempo i izvođače, bez sugeriranja odgojitelja. Za vrijeme slušanja poželjno je šutjeti, ali se povremeno može djeci skrenuti pozornost na nešto "Slušaj ovo.", "Jesmo li ovo već čuli?", "Koji je ovo instrument?". (Gospodnetić, 2015: 15)

Da bi se postigao učinak kojim će djeca koncentrirano i aktivno slušati neku skladbu, ona ne smije biti preduga. Odgojitelji djeci puštaju minijature (obično do tri minute) koje moraju biti kvalitetne, a svejedno je jesu li vokalne, instrumentalne ili vokalno-instrumentalne. Zbog izvjesnosti da će dječja pažnja popustiti dulje skladbe su za pasivno slušanje. Prednost mogu dati življoj i plesnoj glazbi, ali ne treba isključiti ni

ostale skladbe. Kao i kod obrade pjesme i brojalice, tako i skladbe djeca slušaju više puta u jednoj aktivnosti.

„Glazba prikriva neugodne zvukove i osjećaje, a može usporiti i ujednačiti moždane valove, utječe na disanje, utječe na rad srca, puls i krvni tlak, ublažuje mišićnu napetost te poboljšava tjelesne pokrete i koordinaciju, utječe na tjelesnu temperaturu, može povisiti razinu endorfina, glazba može regulirati razine hormona vezane uz stres, glazba može poboljšati imunološke funkcije, može mijenjati našu percepciju prostora i glazba mijenja našu percepciju vremena.“ (Campbell, 2005:10-15).

Glazba je specifična umjetnost jer za razliku od drugih umjetnosti, glazba se događa u vremenu. Ona objektivno postoji samo jedan kratki trenutak i čim zazvuči, odmah nestaje, pa tako zapravo postoji samo u pamćenju. Po glazbi se ne može "šetati sluhom", kao što se okom "šeće" po slici, ona se ne može zaustaviti jer bi to narušilo njezino biće. Jednokratno slušanje glazbe nedovoljno je za djecu čak i kod vrlo jednostavnih skladbi (Rojko, 1996: 145).

Na početku glazbenog izražavanja djeca nemaju svjesne namjere kojima nešto izražavaju, to je samo produkt njima uzbuđujućeg svijeta. Kroz cjelokupni proces razvoja kreativnosti, djecu vode odgojitelji i roditelji nudeći im mogućnost slobodnog izražavanja i prikaza svog umijeća. Glazbena djela djece su spontana, nevina, nepredvidljiva, jednostavna, bez ikakve namjere. Važnost dječjeg izražavanja je u tome da prikaže ono što ono vidi, a ne da zna nacrtati, prikazati ono što će drugi prepoznati. (Seksan, 2004)

Različita vrsta glazbe ima i različit utjecaj na čovjeka pa tako i na djecu. Svako dijete je drugačije i na drugačiji način percipira glazbu, no za svakog je potreban jednak tretman, bez prisile i nametanja.

Razvijanje glazbene umjetnosti kod djece vrlo je važno. Dijete glazbom razvija svoja osjetila i stvara osobni doživljaj glazbe.

Glazba utječe na psihički i fizički razvoj djeteta, a i na njegov glazbeni ukus u budućnosti. (Živković, 2015)

2. GLAZBENI INSTRUMENTI I NJIHOVA PODJELA

Sustavnu podjelu glazbenih instrumenata moguće je provesti prema različitim kriterijima - s obzirom na izvor zvuka, materijal od kojeg su glazbala načinjena, boju zvuka, način sviranja, uporabu glazbala. (Odak, 1977)

Svaki instrument izrađen je na drugačiji način, od različitih materijala, no najveći doprinos i značaj nekom instrumentu ipak daje upravo glazbenik. Glazbenik je taj koji svojim talentom i umijećem stvara zvuk koji dopire iz instrumenta.

Prema Sachsovoj i Hornbostelovoj klasifikaciji glazbala se dijele na četiri osnovne skupine: 1. idiofone, 2. membranofone, 3. kordofone, 4. aerofone. Njima se danas pribraja i nova, peta skupina, kojoj pripadaju elektrofonni instrumenti.

Idiofoni su instrumenti koji stvaraju zvuk udarom jednog o drugo, udarom u instrument i trzanjem. Dijele se na metalne i drvene. Metalnim idiofonima pripadaju činele, tam-tam, trianگل, zvonu, krotal, zvončići, vibrafon, celesta. Drvenim idiofonima pripadaju ksilofon, marimbafon, kastanjete, kinesko drvo, korejsko drvo, marakas i bambusove visilice.

Membranofonima pripadaju timpan, veliki bubanj, mali bubanj, tamburin, tom-tom i bongo. Kod ovih instrumenata zvuk nastaje vibriranjem membrane koja može biti načinjena od polivinila, plastike ili životinjske kože.

Kordofoni uključuju instrumente kod kojih se zvuk stvara treperenjem žica. Takvi instrumenti su violina, viola, violončelo, kontrabas, harfa, gitara, mandolina, glasovir, cimbali.

Aerofoni su puhački instrumenti kod kojih tonovi nastaju vibriranjem zraka. U aerofone instrumente ubrajaju se flauta, oboa, engleski rog, klarinet, fagot, saksofon, trublja, kornet, krilnica, rog, trombon, tuba.

Elektrofoni instrumenti proizvode zvuk uz pomoć električne energije. Toj skupini pripadaju instrumenti poput sintisajzera i električne gitare.

Prema Voglaru (1989) u radu s djecom postoje tri metode sviranja instrumenata: stvaranje, reproduciranje i pratnja. Stvaranje označava dječje stvaralaštvo, a djeca stvaraju glazbu sama, u grupi ili u paru. Reproduciranje označava proces kada djeca ponavljaju melodije odgojitelja i to je vrlo poučno, jer se tako može uočiti razvijenost glazbenih sposobnosti među djecom. Pratnja označava dječju ulogu pratnje instrumentima za govoreni tekst, pjesmice, instrumentalnu glazbu, pokret te dramaturgiju bajki i priča, gdje se naglašava dječja kreativnost u stvaranju melodije i ritma pratnje. (Živković, 2015: 23)

2.1. ORFFOV GLAZBENI INSTRUMENTARIJ

Carl Orff (1895.-1982.) bio je njemački skladatelj, dirigent i pedagog. U povijesti glazbene pedagogije istaknuo se metodičkim sustavom nazvanim „Orffova glazbena radionica“ (Orff Schulwerk). Prema njegovoj teoriji dijete može stvarati glazbu, zvukove na bilo koji način prema načelu „nesputane improvizacije“. (Halavuk, 2016: 11)

Polazište elementarnog muziciranja za Orffa je tjelesni pokret (pljeskanje, pucketanje prstima, tapkanje nogama) u svim mogućim varijantama i s mnogo improvizacije. Prirodnim instrumentima pridružuju se različite zvečke, bubnjevi i slične udaraljke. (Rojko, 2012: 64-66)

Njegov glavni cilj bio je svakom djetetu omogućiti glazbeno izražavanje, pojedinačno i u grupi. Temelj Orffova metodičkog sustava je jednostavan i kreativan pokret kojim se ostvaruje glazbeni doživljaj. (Halavuk, 2016: 11)

Glazbeni doživljaj nastaje pjevanjem, pokretom, ritmiziranim govorom. Carl Orff smatrao je da za glazbeno stvaralaštvo djetetu trebaju određena znanja kako bi počelo svirati instrument. (Halavuk, 2016: 11 prema Košta, Desnica, 2013)

Podjela Orffovog instrumentarija se vrši prema zvuku, tj. dijeli se na instrumente s određenom visinom tona i s neodređenom visinom tona. Instrumenti s određenom visinom tona su melodijski, pa se njima može izvoditi melodija, a instrumenti s

2.1.1. Melodijske udaraljke

To je vrsta udaraljki koja ima određenu visinu zvuka.

2.1.1.1. **Zvončići (Glockenspiel)** je instrument sličan metalofonu, a razlikuje se od metalofona po boji zvuka i po visini, jer zvuči oktavu više. Zvuk zvončića je čist i svijetao. Za udaranje se upotrebljavaju laki metalni batići ili lagane palice s glavama od drva. (Manasteriotti, 1982)

Slika 2. Zvončići

Izvor: <https://www.google.com/glockenspiel> 01.05.2018

2.1.1.2. **Metalofon** je sličan zvončićima. Ton se dobiva udarom palice s glavom od filca ili tvrde gume te je zvuk tamniji i puniji. Metalofon se sastoji od drvene kutije iznad koje su poredane metalne pločice po kojima se svira drvenim batićem. (Kusovac, 2010: 255)

Slika 3. Metalofon

Izvor: <http://www.musicshopetida.hr/subcategory.asp?subcate=metalofoni-i-ksilofoni> 01.05.2018

2.1.1.3. **Ksilofon** je izgledom sličan metalofonu, ali su mu pločice drvene. Dobar je za sviranje brzog ritma jer ima kratak zvuk koji ne odzvanja. Zvuk ksilofona oštar je i kratak. Svira se batićima obloženim tvrdim pustom ("filcom"). (Odak, 1997:197)

Slika 4.

Izvor: <http://www.musicshopetida.hr/product.asp?product=goldon-sopran-ksilofon> 01.05.2018

2.1.2. Ritmičke udaraljke

Ritmičke udaraljke su udaraljke koje nemaju određenu visinu tona i predodređene su za sviranje ritma. U ovoj skupini uključeni su membranofoni poput timpana i idiofoni poput gonga koji proizvode određenu visinu tona.

2.1.2.1. **Štapići** (klaves) su dva obla komadića drveta dužine 20 cm. Koriste se uvijek u paru, tj. u svakoj ruci drži se po jedan, a zvuk se dobije udarom jednog o drugi. Kako bi zvuk bio dobar, potrebno je jedan štapić staviti iznad poluzatvorenog dlana te po njemu udarati drugim štapićem. (Kusovac, 2010: 252).

Slika 5. Štapići

Izvor: <http://brasseraj.com/index.php/program-za-djecje-vrtice-i-osnovne-skole/>, 01.05.2018.

2.1.2.2. **Mali bubanj** (doboš) vrsta je ručnog bubnja, s tom razlikom što ima dvije opne. Na donjoj opni je pričvršćeno nekoliko spirala koje dobošu daju vrlo reski zvuk. Plašt valjka je obično od mjedi, rjeđe od drveta (Gospodnetić, 2015, prema Duga, 1944). Doboš ima vrpcu pomoću koje se može objesiti djetetu oko vrata (Gospodnetić, 2015). Za sviranje, po pravilu se upotrebljavaju lagane palice s drvenim glavama (Odak, 1997: 178).

Slika 6. Mali bubanj

Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Mali_bubanj 01.05.2018.

2.2.2.3. **Timpani** su udaraljke koji imaju određenu visinu zvuka. Građeni su kao veliki bakreni kotlovi preko čijih rubova je napeta koža pričvršćena s dva željezna obruča. U donji obruč utaknuti su vijci kojima se timpani ugađaju. Ako sviramo na dva timpana, ugađaju se u intervalu kvarte ili kvinte. Timpani Orffovog instrumentarija nisu bakreni nego drveni i puno su manji od timpana u orkestru, gdje su to jedni od najvećih instrumenata i najvažnija melodijska udaraljka. (Manasteriotti, 1982).

Slika 7. Timpani

Izvor: <https://www.google.com/search?q=timpani+orffov+instrument> 01.05.2018.

2.1.2.4. **Triangl** je napravljen od čelične šipke koja je savijena u obliku trokuta s jednim otvorenim uglom. Drži se obješen o palac lijeve ruke i zvuk se dobije udarom metalnog štapića koji se drži u desnoj ruci. Triangl je metalni trokut obješen na vrpcau na kojemu se zvuk dobiva udaranjem metalnim štapićem po donjoj strani trokutića. (Kusovac, 2010: 254)

Slika 8. Triangl

Izvor: <http://www.musiccentar.com/pics/items/portal/big/4646.jpg>, 01.05.2018.

2.1.2.5. **Činele** su okrugle brončane pločice poput tanjura. Mogu se koristiti u paru ili pojedinačno. Zvuk se dobiva njihovim sudaranjem, a takav zvuk dugo traje te ga se može prekinuti pritiskom prsta ili dlana o činelu. Njihove različite veličine doprinose i različitoj visini zvuka. Zvuk se proizvodi udarom jedne činele u drugu, ali i pomoću batića ako se koristi samo jedna činela. (Kusovac, 2010: 254)

Slika 9. Činele

Izvor: <http://orfovinstrumentarij.blogspot.hr/2015/07/>, 01.05.2018.

2.1.2.6. **Zvečke** (marakas) su instrumenti kruškastog, loptastog ili valjkastog oblika ispunjeni raznovrsnim zrnom (riža, tjestenina). Mogu se koristiti s drškom ili bez drške. Zvuk se dobije tako da se instrumenti tresu naprijed - nazad. (Kusovac, 2010: 252)

Slika 10. Zvečke (marakas)

Izvor: <http://orfovinstrumentarij.blogspot.hr/2015/07/>, 01.05.2018.

2.1.2.7. **Tamburin** (def) sličan je ručnom bubnju, ali se od njega razlikuje po metalnim tanjurićima koji su ugrađeni u drveni obruč. Pri udaranju desne ruke (prstima ili dlanom) oni zveckaju dajući tako karakterističan zvuk. (Kusovac, 2010: 253)

Slika 11. Tamburin

Izvor: <http://www.musiccentar.com/i-1495/scott-power-tamburin-daire> 01.05.2018.

2.1.2.8. **Praporci** su građeni od metalnih loptica u čijoj se unutrašnjosti nalazi po jedna metalna kuglica. Loptice su pričvršćene za kožni ili drveni polukrug koji služi za držanje. Zvuk se dobije tako da se kuglice koje zveče protresu. Praporci su nekada bili dio konjske opreme pa često njihov zvuk koloristički podsjeća na kas konja (Kusovac, 2010: 253).

Slika 12. Praporci

Izvor: <http://www.idadidacta.hr/praporci-na-drsci-3381>, 01.05.2018.

2.1.2.9. **Kastanjete** su porijeklom iz Španjolske. Napravljene su od izdubljenog komada drveta, školjkastog oblika. Vežu se uzicom jedan za drugi i za prste svirača koji ih pokretom šake ritmički udara jedan od drugi. Za dječju upotrebu se primjenjuju kastanjete koje su pričvršćene za dršku pa je time olakšano preciznije dobivanje tona (Kusovac, 2010: 254).

Slika 13. Kastanjete

Izvor: <http://www.idadidacta.hr/kastanjete-drvene-3368>, 01.05.2018.

2.1.2.10. **Gong** je instrument sličan velikoj brončanoj čineli koja visi uspravno. Svira se mekim batom po sredini kruga. Daje samo jedan ton koji dugo odzvanja (Manasteriotti, 1982).

Slika 14. Gong

Izvor: <https://www.google.com/search?q=gong+orffov+instrument> 01.05.2018.

Koristeći što veći izbor instrumenata u glazbenom stvaralaštvu pridonijet će razvijanju dječje mašte i upotpuniti njihov doživljaj.

3. ULOGA ODGOJITELJA U STVARANJU GLAZBENOG STVARALAŠTVA GLAZBENIM INSTRUMENTIMA

Odgovornost ima važnu ulogu u glazbenom stvaralaštvu djeteta jer se dijete treba izložiti glazbi kako bi razvilo određene glazbene sposobnosti (razvoj sluha, intonacije, ritma) i bilo glazbeno kreativno.

Prema Hedi Gospodnetić (2011: 113-119) načini poticanja dječjeg stvaralaštva uz uporabu glazbenih instrumenata koje odgojitelj može primjenjivati u svom radu su:

- stvaranje zvukova koji nisu uobičajeni; npr. gužvanje šušlavog materijala,
- osluškivanje i oponašanje; npr. osluškivanje pada nekih predmeta s određene visine, razlikovanje zvukova pri padu teških i lakih predmeta,
- samostalno izrađivanje zvečki; djeca izrađuju zvečke i pune ih raznim sitnim materijalima poput graha, tjestenine, kamenčićima,
- odgonetanje zvukova; igrom djeca pokušavaju pogoditi koji je instrument iza paravana,
- ozvučena pjesma/priča; oponašanje životinja ili pojava iz prirode svojim glasom ili na udaraljka dok se pjeva ili pripovijeda,
- oponašanje zvukova ustima; dječje oponašanje zvukova kao što su zvukovi životinja, vozila, kućanskih aparata,
- ritmizirani govor; govorenje u ritmu, djeca upućuju drugu djecu što raditi,
- mali orkestar; sviranje na udaraljka,
- sviranje po svom tijelu (bodypercussion ili tjeloglazba); zvučni kontakti, pokrete tijela koji stvaraju zvuk, pljeskanje.

Navest ćemo i ostale načine poticanja dječjeg glazbenog stvaralaštva koje nisu usko vezane uz upotrebu glazbenih instrumenata, no u metodičkom su smislu neodvojivi od gore navedenih (Gospodnetić, 2011: 113-119):

- slušanje glazbe uz plesanje; odgojitelj upućuje djecu kako da se pokreću, neka se opuste pod zvukovima pjesme i pustite da ih pjesma ponese,
- slušanje glazbe uz likovno izražavanje; dječje crtanje, slikanje ili modeliranje tijekom slušanja glazbe, djeca crtaju, slikaju i modeliraju ono na što ih neka skladba podsjeća,
- izgovaranje slogova; odgojitelji izgovaraju slogove određenom brzinom, gustoćom ili visinom, a djeca potom to ponavljaju,
- mijenjanje riječi; mijenjaju se riječi u nekoj poznatoj brojalici ili pjesmi,
- mijenjanje melodije; mijenjanje melodije u poznatoj pjesmi,
- mijenjanje tempa; mijenjanje tempa u poznatoj pjesmi ili brojalici,
- mijenjanje dinamike; mijenjanje dinamike u poznatoj pjesmi ili brojalici,
- mijenjanje ritma; mijenjanje ritma u poznatoj pjesmi ili brojalici,
- mijenjanje naglasaka; mijenjanje naglasaka u poznatoj pjesmi ili brojalici,
- postavljanje glazbenih pitanja; razvijanje osjećaja za glazbeni oblik, odgojitelj treba pokušati utjecati da duljina dječjeg pjevanog odgovora bude dugačka poput pitanja,
- završavanje nedovršenih glazbenih fraza; odgojiteljevo prekidanje melodije na vođici ili dominantni, a djeca obično otpjevaju toniku,
- pjevani govor; pjevanje cijeli dan ili pjevanje samo dogovorenih riječi.

3.1. POTICANJE DJEČJEG GLAZBENOG STVARALAŠTVA GLAZBENIM INSTRUMENTIMA

Glazba je vrlo važna komponenta estetskog odgoja, a bit estetskog odgoja i obrazovanja glazbom sastoji se u tome da se dijete osposobi za zapažanje estetskih svojstava glazbe i da glazba postane djetetu izvorom njegovih estetskih doživljaja, da se postave osnove glazbenog ukusa djeteta te da dijete razvije stvaralačke snage u smislu estetski oblikovanog izražavanja u tim područjima (Živković, 2015, prema Manasteriotti, 1973).

Prema Tomerlinu za uspješno dječje glazbeno stvaralaštvo potrebno je ostvariti nekoliko osnovnih uvjeta. Glazbeno-stvaralački rad treba temeljiti na spontanom glazbenom stvaranju. Prvo je potrebno upoznati se s mogućnostima glazbenog izražavanja pjevanjem poznatih brojalica, izmišljanjem novih. Prije negoli se provodi glazbena aktivnost jako je važno da atmosfera mora biti vrlo opuštena i ugodna, kako bi se djeca osjećala što opuštenije i kako bi uživala. Drugi je uvjet da tekst bude osnova za melodijsko izražavanje djece, kako bi se djeca mogla izražavati. Težak i apstraktan zadatak stvara kontra efekt, mogu stvarati melodiju nevezanu uz tekst. Uvjet je da glavno sredstvo izražavanja u glazbenom stvaralaštvu bude glas (Tomerlin, 1969: 14-17).

Prema Tomerlinu djeca s dobro razvijenim sluhom upravo uz pomoć glasa najbolje odražavaju svoju glazbeno-stvaralačku fantaziju. Po pitanju djece slabije muzikalnosti Tomerlin smatra da će u radu dobro doći i instrument (metalofon ili ksilofon). Četvrti uvjet za glazbeno stvaralaštvo jest da se rad odvija u živom tempu što znači da treba izbjegavati teoretiziranje kako bi se što prije došlo do cilja. Peti uvjet za uspješno dječje glazbeno stvaralaštvo jest da se rad na stvaranju melodije odvoji od njenog zapisivanja. (Tomerlin, 1969: 14-17)

Prema Požgaju, kod djeteta postoji sklonost stvaranja vlastitih melodija, stoga je logično da se ta dječja sklonost potiče i razvija u sposobnost muzikalnog izražavanja. Time će se razvijati dječja ambicija estetskom oblikovanju na području glazbenog izraza i ono će

obogaćivati osobnost djeteta. Kod glazbenog stvaralaštva jako je bitno vježbati i pustiti dijete da osjeća glazbu. (Rojko, 2012)

4. AKTIVNOST U DJEČJEM VRTIĆU 101 DALMATINAC, NOVA VAS

Cilj praktičnog djela ovog rada je upoznati djecu s glazbeni instrumentima, poticati ih na pravilno sviranje i držanje instrumenata, raspoznavanje različitih zvukova, poticati kod djece osjećaj sluha i ritma. Vrtić vježbaonica koja je odabrana za održavanje nastave je Dječji vrtić 101 Dalmatinac, koji se nalazi u Novoj Vasi, naselju u sastavu Grada Poreča. Nakon razgovora s ravnateljicom i psihologinjom, uslijedilo je upoznavanje dječje skupine Slovkići te njihovih odgojiteljica Mirjane Balić i Lane Potkonjak. Skupinu čini dvadesetoro djece i unutar skupine nema djece s poteškoćama u razvoju. To je predškolska skupina u kojoj su sva djeca vesela, zainteresirana te vrlo komunikativna i društvena.

Priprava za aktivnost:

Ustanova: Dječji vrtić 101 Dalmatinac, Nova Vas

Broj djece u skupini: 20

Vrtićka skupina: Slovkići

Psihofizičke karakteristike djece: predškolska skupina, od 6 do 7 godina, nema djece s poteškoćama u razvoju, 20 djece

Tema: Glazbeni instrumenti za djecu

Nastavno područje: Usvajanje naziva instrumenata iz Orffovog instrumentarija i razlikovanje njihovih zvukova

Nastavna jedinica: Ponavljanje pjesme uz sviranje Orffovog instrumentarija

Nastavni oblici: individualni oblik rada, frontalni oblik rada uz vodstvo odgojitelja

Metoda rada: metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije, metoda pratnje imitacijom, metoda stvaranja glazbenih instrumenata, metoda ritmiziranja brojalice

Cilj aktivnosti: upoznati Orffov instrumentariji, pravilno svirati i držati instrumente, raspoznati različite zvukove, poticati razvoj osjećaja sluha i ritma

Ishod cilja: imenovati Orffov instrumentarij, pravilno svirati instrumente

Nastavna sredstva i pomagala: Orffov instrumentarij

Aktivnosti koje su prethodile: razgovor s djecom o nadolazećoj aktivnosti, izrada raznih šuškalica i igre s njima, korištenje šuškalica pri jutarnjem razgibavanju, usvajanje pjesmice „Mali vlak“, razgovor s djecom o pravilnom ponašanju

PRILOG 1:

PJESMICA

„MALI VLAK“

Juri, juri mali vlak

Dimi se i buči.

Juri, juri mali vlak

Svud po mojoj kući.

U njem ima putnika

Ne zna im se broj.

Juri, juri mali vlak

Ja mu kažem „STOJ“!

ODGOJNO-OBRAZOVNI ZADATCI:

Odgojni zadatci:

- stvoriti ugodnu, opuštenu i veselu atmosferu
- razvijati osjećaja pripadnosti i tolerancije
- razvijati osjećaj za lijepo (estetski odgoj)
- razvijati interes za glazbu i glazbeno izražavanje

Obrazovni zadatci:

- usvojiti nazive iz Orffovog instrumentarija i pravilno svirati na njima
- razvijati osjećaj za tempo i ritam (koristeći tjeloglazbu: prstima, rukama, nogama i tijelom)
- razvijati koncentraciju i pamćenje

Funkcionalni zadatci:

- razvoj glazbenog stvaralaštva
- razvijati osjećaj za ritam
- razvijati percepciju
- razvijati motoriku
- razvijati mišljenje i logičko zaključivanje
- razvijati koncentraciju

Socio-emocionalni zadatci:

- poticati razvoj sluha i osjećaja za ritam
- stvarati veselu atmosferu
- poticati slobodnu glazbenu interpretaciju
- poticati stvaralaštvo

Organizacija materijala i prostora za rad: priprema prostora za rad, organizacija prostora pomoću stolica koje su postavljene u formaciji kruga, u sredini kruga nalazi se stol s kutijom u kojoj se nalaze instrumenti.

4.1. STRUKTURA AKTIVNOSTI

Uvodni dio:

U uvodnom dijelu sata pozivaju se djeca da postave stolice u krug i sjednu. U sredini kruga postavljen je stol na kojem se nalazi kutija s Orffovim instrumentarijem i velika slika instrumenata Orffovog instrumentarija. Slijedi upoznavanje instrumenata pomoću slika. Djeci se postavljaju pitanja: *Prepoznajte li neki instrument sa slike? Jeste li ikada vidjeli, svirali ili opipali te instrumente? Znate li od kojeg su materijala izrađeni instrumenti i tko se njima služi?*

Glavni dio:

Glavni dio započinje puštanjem snimke zvuka svakog instrumenta te izvlačenjem svakog pojedinog instrumenta iz kutije. Slijedi demonstracija instrumenata, opisivanje, pravilno držanje i sviranje na njima. Nakon demonstracije svih instrumenata, instrument se pojedinačno šalje u krug, od djeteta do djeteta, kako bi instrument bolje upoznali, opipali i njime proizveli zvuk. Prethodno usvojenu pjesmicu „Mali vlak“ djeca pjevaju uz pljeskanje ritma, po završetku ponavljaju istu uz korištenje prethodno izrađenih šuškalica. Nakon završene izvedbe, djeca po vlastitom izboru odabiru instrument iz kutije Orffovog instrumentarija i služeći se njima izvode pjesmicu „Mali vlak“. Po završetku djeca odlažu instrumente i formiraju vlak. Pomoću instrumenta odgojitelj im daje odgovarajući tempo pjesme, djeca se kreću u ritmu u formaciji vlaka. Ubrzavajući tempo djeca ubrzavaju i svoj korak.

Završni dio:

U završnom djelu aktivnosti djeca sjedaju na svoje stolice i započinju igru „Pogađanje po zvuku“. Djeca zatvaraju oči (radi boljeg osjećaja za zvuk), pušta se snimljen zvuk instrumenta, nakon toga otvaraju oči i nasumično se odabiru djeca koja pogađaju o kojem je instrumentu riječ. Po završetku igre slijedi razgovor s djecom o odrađenim aktivnostima, o dojmovima, o instrumentu koji im se najviše sviđa.

4.2. REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Za potrebe održavanja zamišljene glazbene aktivnosti prethodilo je nekoliko faza. Prva aktivnost koja je prethodila bila je izrada instrumenata. Tijekom te aktivnosti djeca su od kartonskih tuljaka izrađivali vlastiti instrumenti (šuškalice), nakon čega su veselo sjedila za stolom te ukasila instrumente vodenim bojama i temperama. Djeca su bila jako zainteresirana i uživali su u ukrašavanju, kako bi njihove šuškalice bile što ljepše.

Slika 15. Ukrašavanje šuškalica vodenim bojama

Izvor: Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

Slika 16. Ukrašavanje šuškalica temperama

Izvor: Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

U ovoj aktivnosti dolazi do integracije likovne aktivnosti s glazbenom. Naime, djeca se likovno kreativno izražavaju izrađujući njihov instrument, odnosno glazbeno pomagalo. Zapravo, tijekom jedne aktivnosti često se isprepliću više područja rada i koriste se različiti metodički pristupi. Neovisno o kojoj se nastavnoj jedinici radi, bitno je da se sve odvija kroz igru u jednoj opuštajućoj, stvaralačkoj i sretnoj atmosferi.

Nakon što su šuškalice ukrašene raznim bojama slijedilo je punjenje šuškalica raznim sitnim materijalima (tjesteninom, rižom, grahom). Djeca su šuškalicu punili prema svom izboru te sami procijenili koliko tjestenine ili graha će staviti u nju. Djeca sama dolaze do zaključka da o količini i strukturi (veličini) materijala ovisi i zvuk. Razgovaramo o tome gdje možemo svirati šuškalicama. Djeca zaključuju kako bi šuškalice mogli upotrijebiti u vrijeme maškara, na rođendanima i kućnim proslavama.

Slika 17. Punjenje šuškalica tjesteninom i grahom

Izvor: Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

Nakon likovne aktivnosti djeca su sjela za stol u formaciji kruga. Na stolu su se nalazili instrumenti. Djeca su se upoznala s instrumentima Orffovog instrumentarija. Svaki instrument primaju u ruke, drže ga na svoj način i „ispituju“ kakav zvuk proizvodi pojedini instrument. Djeca su oduševljena i jako radoznala. Istovremeno su strpljiva i disciplinirano čekaju sljedeći instrument da ga istraže, opipaju i sviraju na njemu.

Slika 18. *Fotografija s prikazom upoznavanja instrumenata*

Izvor: Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

U ovoj aktivnosti korišten je metodički pristup razgovora, objašnjavanja, demonstracije, istraživanja, opipavanja. Zaključak nakon ove provedene aktivnosti bio je da kad svi sviramo „bez veze“ stvaramo buku, a ne glazbu.

Slijedio je dogovor da će djeca izabrati jedan instrument od ponuđenih te će odsvirati njima poznatu pjesmu koja je bila naučena kao priprema za ovu aktivnost, „Mali vlak“. Nakon što su odabrali instrument, djeci je objašnjeno kako se svira i kako se pravilno drži svaki instrument.

Slika 19. Fotografija s prikazom sviranja instrumenata

Izvor: Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

Djeci se ovaj dio aktivnosti jako svidio. Uočili su da je ovakav način sviranja puno bolje zvučao nego prije kad su samo „ispitali“ instrumente. Djeca su ponovila ovaj dio aktivnosti nekoliko puta, svaki puta bilo je sve bolje, a oni su bili sve spretniji i opušteniji.

Djeca ostavljaju instrumente na stolu i ostaju u formaciji kruga. Pomoću instrumenta daje im se odgovarajući ritam pjesme i djeca se kreću u ritmu u formaciji vlaka. Ubrzavajući tempo djeca ubrzavaju i svoj korak.

Slika 20. Fotografija s prikazom glazbenog vlakića

Izvor: Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

Za kraj aktivnosti slijedi igra „pogađanje po zvuku“. Djeci su objašnjena pravila, upućuje ih se na to kako moraju biti jako tihi i dobro se koncentrirati, da trebaju zatvoriti oči, a zatim će pogađati koji instrument proizvodi određeni zvuk. Na nosaču zvuka se svaka snimka pušta 30 sekundi, a nakon toga djeca pogađaju o kojem je instrumentu riječ. Djeca su brzo pogodila o kojem je instrumentu riječ, a kad se nisu mogli sjetiti naziva instrumenta brzo su potrčali po instrument koji je bio izložen na stolu kako bi pokazali da znaju o kojem se instrumentu radi.

Slika 21. Fotografija s prikazom igre „Pogađanje po zvuku“

Izvor: Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

Zapažanje nakon aktivnosti:

Djeca su bila oduševljena prikazanim aktivnostima i instrumentima Orffovog instrumentarija. Bili su radoznali i zainteresirani za sviranje istih. Usvojili su nove riječi, naziv svakog instrumenta, odnosno glazbenu terminologiju. Svi su rado sudjelovali u „glazbenom vlakiću“ i igri „pogađanje po zvuku“. U svim aktivnostima djeca su bila jako motivirana, dobro raspoložena i s nestrpljenjem iščekivala ponovno korištenje instrumenata, stvarajući pomoću njih svoja nova „glazbena djela“.

5. ZAKLJUČAK

Za potrebe pisanja ovoga rada odrađena je aktivnost u Dječjem vrtiću 101 Dalmatinac na temu „Glazbeni instrumenti za djecu predškolske dobi“. Kao pripremu za odrađenu aktivnost bilo je potrebno prethodno odraditi nekoliko nastavnih jedinica. Primjerice, prethodno su izrađivala svoje šuškalice i tako likovni izražaj „spojila“ s glazbom, odnosno morali su savladati pjesmu. Sve to kako bi u opuštenoj atmosferi i kroz igru djeca usvojila nazive instrumenata Orffovog instrumentarija i svirali na njima, razvijajući tako svoje glazbene sposobnosti (sluh i ritam). Tijekom aktivnosti primjećeno je da su djeca bila aktivna, zainteresirana i naučila novu glazbenu terminologiju. U samoj ritmičkoj izvedbi u glazbenom vlakiću metrički i ritmički su instrumentalnom pratnjom pratila zadani ritam. Prilikom ubrzavanja tempa djeca su pokušavala i uspjela u istoj pjesmi promijeniti tempo.

Primjećuje se da djeca pomoću svojih, netom izgrađenim glazbenim instrumentima vole istraživati nove zvukove. Istraživanjem zvukova i stvaranjem ritmičkih obrazaca te sviranjem na njima razvijaju se njihove glazbene sposobnosti i mogućnosti. Dječja kreativnost koja dolazi do izražaja je spontana i lišena predrasuda te ih odgojitelj u tome treba poticati, ohrabrivati ih, biti im bezuvjetna podrška, treba ući u njihov svijet te pratiti i analizirati njihova djela koja su zanimljiva i fascinantna. Nadalje, za kvalitetan i zdrav razvoj djeteta potrebno je omogućiti mu da aktivno istražuje svijet oko sebe, jer kao produkt toga proizlazi njegov razvoj samostalnosti, sigurnosti i vjere u sebe, odnosno afirmiranje i rast.

Za kvalitetan rad s djecom odgojitelj prethodno priprema kvalitetnu pripravu. U ovom slučaju je to bila glazbena aktivnost za koju se može zaključiti, temeljem povratne informacije dobivene od djece, da je uspješno izvedena, da su svi zadani zadatci odrađeni i da je cilj realiziran.

6. LITERATURA

1. Campbell, D. (2005). *Mozart efekt, primjena moći glazbe za iscjeljivanje tijela, jačanje uma i oslobađanje kreativnog duha*. Čakovec: Dvostruka Duga d.o.o.
2. Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Mali professor d.o.o.
3. Halavuk, M. (2016). *Kreativnost u nastavi glazbene kulture*, Diplomski rad, Čakovec: Učiteljski fakultet.
4. Kusovac, N. (2010). *Orffov muzički instrumentarij*. Split: Časopis za društvene i prirodne nauke.
5. Ljubetić, M. (2014). *Nosi li dobre roditelje rođa?!* Split: Školski vjesnik: Časopis za pedagošku teoriju i praksu.
6. Manasteriotti, V. (1982). *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Odak, K. (1977): *Poznavanje glazbenih instrumenata*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Požgaj, J. (1950). *Metodika muzičke nastave*. Zagreb: Nakladni zavod Hrvatske.
9. Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek: Pedagoški fakultet.
10. Rojko, P. (2012). *Metodika nastave glazbe, Teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Pedagoški fakultet Osijek.
11. Seksan, A. (2004). *Likovne tehnike: priručnik za roditelje, odgojitelje i nastavnike*. Sarajevo: Centar za obrazovne inicijative Step by Step.
12. Tomerlin, V. (1969). *Dječje muzičko stvaralaštvo*. Zagreb: Školska knjiga.
13. Živković, M. (2015). *Dječja glazbena kreativnost u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju*. Petrinja: Završni rad, Učiteljski fakultet.

7. POPIS SLIKA

Slika 1. Orffov instrumentarij

<https://www.google.com/orffov+instrumentarij> 01.05.2018.

Slika 2. Zvončići

<https://www.google.com/glockenspiel> 01.05.2018.

Slika 3. Metalofon

<http://www.musicshopetida.hr/subcategory.asp?subcate=metalofoni-i-ksilofoni>
01.05.2018.

Slika 4. Ksilofon

<http://www.musicshopetida.hr/product.asp?product=goldon-sopran-ksilofon> 01.05.2018.

Slika 5. Štapići

<http://brasseraj.com/index.php/program-za-djecje-vrtice-i-osnovne-skole/>, 01.05.2018.

Slika 6. Mali bubanj

https://hr.wikipedia.org/wiki/Mali_bubanj 01.05.2018.

Slika 7. Timpani

<http://www.musiccentar.com/pics/items/portal/big/4646.jpg>, 01.05.2018.

Slika 8. Triangl

<http://www.musiccentar.com/pics/items/portal/big/4646.jpg> 01.05.2018.

Slika 9. Činele

<http://orfovinstrumentarij.blogspot.hr/2015/07/> 01.05.2018.

Slika 10. Zvečke

<http://orfovinstrumentarij.blogspot.hr/2015/07/> 01.05.2018.

Slika 11. Tamburin

<http://www.musiccentar.com/i-1495/scott-power-tamburin-daire> 01.05.2018.

Slika 12. Praporci

<http://www.idadidacta.hr/praporci-na-drsci-3381>, 01.05.2018

Slika 13. Kastanjete

<http://www.idadidacta.hr/kastanjete-drvene-3368> 01.05.2018.

Slika 14. Gong

<https://www.google.com/search?q=gong+orffov+instrument> 01.05.2018.

Slika 15. Ukrašavanje šuškalica vodenim bojama

Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

Slika 16. Ukrašavanje šuškalica temperama

Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

Slika 17. Punjenje šuškalica tjesteninom i grahom

Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

Slika 18. Fotografija s prikazom upoznavanja instrumenata

Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

Slika 19. Fotografija s prikazom sviranja instrumenata

Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

Slika 20. Fotografija s prikazom glazbenog vlakića

Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

Slika 21. Fotografija s prikazom igre “pogađanje po zvuku”

Keder Valenta, privatna foto-arhiva, 2018.

8. SAŽETAK

Između djece i glazbe postoji posebna povezanost. Od najranije dobi ona utječe na dijete i potiče stvaranje određenog odnosa koji se kroz godine razvija sve dublje. Neka djeca glazbom otkrivaju svoje talente i ostvaraju uspjehe, dok je za drugu djecu glazba samo zabava. Najveću ulogu u njihovom sazrijevanju kroz glazbu imaju roditelji i odgojitelji. U radu su prikazane osnovne karakteristike glazbenih instrumenata, s naglaskom na Orffov instrumentarij. Analiziran je i utjecaj glazbe na djecu i način poticanja dječjeg stvaralaštva kroz glazbene instrumente kao i sama uloga odgojitelja u poticanju njihovog dječjeg stvaralaštva. U posljednjem poglavlju je analizirana glazbena aktivnost u dječjem vrtiću "101 Dalmatinac".

Ključne riječi: djeca, dječje stvaralaštvo, glazba, glazbeni instrumenti, odgojitelji

9. SUMMARY

There is a special connection between children and music. From the earliest age it affects on the child and encourages the creation of certain relationship that is developing throughout the years. Some children are discovering their talents and achieving success throughout the music, while for other children music is entertainment. Parents and kindergarten teachers have the biggest role in their maturing through music. The basic characteristics of musical in instruments are presented throughout this work, with emphasis on Orff's instrumentation. The influence of music on children and the way of encouraging children's creativity through musical instruments was also analyzed as well as the role of kindergarten teachers themselves in encouraging their children's creativity. In the last chapter, it was analyzed music activity in the kindergarten "101 Dalmatinac".

Keywords: children, children's creativity, music, music instruments, kindergarten teachers